

5. Lyst Ministerstva pratsi ta sotsialnoi polityky Ukrainy [Letter from the Ministry of Labor and Social Policy of Ukraine] vid 12.10.2010 r. № 312/13/116-10 «Pro materialnu vidpovidalnist». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0312203-10#Text> [in Ukrainian].
6. Postanovlenie TcIK SSSR, SNK SSSR : Ob imushchestvennoi otvetstvennosti rabochikh i sluzhashchikh za ushcherb, prichinennyi imi nanimateliam [On property liability of workers and employees for damage caused by them to employers] ot 12.06.1929 // SZ SSSR, 1929, № 42, st. 367 [in Russian].
7. Gusov K.N. (red.) (2015). Trudovoe pravo: uchebnik dlia bakalavrov [Labor law: textbook for bachelors]. Prospekt. 632 p. [in Russian].
8. Ukaz Prezidiuma Verkhovnogo Soveta SSSR ot 20 dekabria 1983 g. : O vnesenii izmenenii i dopolnenii v Kodeks zakonov o trude [On amendments and additions to the Labor Code] // Vedomosti Verkhovnogo Soveta. 1983. № 51. St. 1782 [in Russian].

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.6.3.7>

USTANAWIANIE KARNO-PRAWNEGO PRZECIWDZIAŁANIA NARUSZENIOM PRAW I INTERESÓW KOBIET NA UKRAINIE

Svitlana Giryak

aspirant Narodowej Akademii Zarządzania (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0002-1555-2364

e-mail: si_giryak@ukr.net

Adnotacja. W artykule zbadano genezę powstawania i rozwoju karnego i prawnego przeciwdziałania naruszeniom praw i interesów kobiet na Ukrainie, podkreślono i scharakteryzowano główne historyczne etapy kryminalizacji naruszeń praw kobiet. Wyróżniono pięć okresów powstawania karnego i prawnego przeciwdziałania naruszeniom praw i interesów kobiet na Ukrainie: średniowieczny okres Rusi Kijowskiej i Wielkiego Księstwa Litewskiego, kiedy w dokumentach i aktach prawnych ustanowiono podstawy karno-prawne dotyczące odpowiedzialności za przestępstwa popełnione przeciwko kobietom; okres Kozactwa charakteryzował się zwiększeniem uwagi ustawodawcy na rolę kobiety w społeczeństwie; okres wejścia ziem ukraińskich do imperiów – ustanowienie odrębnych norm odpowiedzialności za przestępstwa przeciwko kobietom ze względu na płeć; okres ZSRR, w którym nastąpiła konkretyzacja i instytucjonalizacja odpowiedzialności karnej za przestępstwa przeciwko kobietom w aspekcie płci; okres niepodległości Ukrainy – modernizacja prawa karnego, mająca na celu przeciwdziałanie naruszeniom praw kobiet na Ukrainie, co dzieje się w kontekście światowych humanistycznych tendencji.

Słowa kluczowe: przeciwdziałanie przestępczości, przestępstwa przeciwko kobietom, dyskryminacja kobiet, ochrona praw kobiet.

FORMATION OF CRIMINAL LAW COUNTERING VIOLATIONS OF THE RIGHTS AND INTERESTS OF WOMEN IN UKRAINE

Svitlana Giryak

Postgraduate Student

National Academy of Management (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0002-1555-2364

e-mail: si_giryak@ukr.net

Abstract. The article examines the genesis of the formation and development of criminal-legal counteraction to violation of the rights and interests of women in Ukraine, identifies and characterizes the main historical stages in the criminalization of violations of women's rights. Five periods of the formation of criminal legal counteraction against the violation of the rights and interests of women in Ukraine are highlighted: the medieval period of Kievan Rus and the Grand Duchy of Lithuania, when the criminal legal foundations of responsibility for crimes committed against women were laid down in documents and legislative acts; the period of the Cossacks was characterized by an increased attention of the legislator to the role of women in society; the period of the entry of the Ukrainian lands into the empire – the establishment of separate norms of responsibility for crimes against women on the basis of gender; the period of the USSR, in which there was a concretization and institutionalization of criminal responsibility for crimes against women in the gender aspect; the period of independence of Ukraine – the modernization of criminal legislation aimed at countering the violation of women's rights in Ukraine, which is taking place in the context of global humanistic trends and transformations of social relations.

Key words: criminal law counteraction, crimes against women, discrimination against women, protection of women's rights.

СТАНОВЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПРОТИДІЇ ПОРУШЕННЮ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ ЖІНОК В УКРАЇНІ

Світлана Гіряк

аспірант

Національної академії управління (Київ, Україна)

ORCID ID: 0000-0002-1555-2364

e-mail: si_giryak@ukr.net

Анотація. У статті досліджено генезу становлення й розвитку кримінально-правової протидії порушенню прав та інтересів жінок в Україні, виокремлено й охарактеризовано основні історичні етапи криміналізації порушень прав жінок. Виділено п'ять періодів становлення кримінально-правової протидії порушенню прав та інтересів жінок в Україні: середньовічний період Київської Русі та Великого Князівства Литовського, коли в документах і законодавчих актах було закладено кримінально-правові основи щодо відповідальності за злочини, скоєні проти жінок; період Козацтва характеризувався підвищенням уваги законодавця до ролі жінки в суспільстві; період входження українських земель до імперій – установа окремих норм відповідальності за злочини проти жінок за статевою ознакою; період СРСР, від час якого відбулася конкретизація та інституціоналізація кримінальної відповідальності за злочини проти жінок у гендерному аспекті; період незалежності України – модернізація кримінального законодавства, яке спрямоване на протидію порушенню прав жінок в Україні, що відбувається в контексті світових гуманістичних тенденцій і трансформацій суспільних відносин.

Ключові слова: кримінально-правова протидія, злочини проти жінок, дискримінація щодо жінок, захист прав жінок.

Вступ. Генеза кримінально-правової протидії порушенню прав жінок характеризується тим, що насильство щодо жінок, у тому числі і його злочинні форми, мало свій ґрунт і розвивалося головним чином в інститутах шлюбу. Це зумовлено глибинними процесами поляризації суспільного відтворення, поділом його на матеріальне виробництво й соціальне відтворення. Матеріальне виробництво, будучи первинним у житті будь-якого суспільства, за своїми цілями, завданнями та методам управління практично завжди й усюди в історії розвитку людства було чоловічим доменом. Що стосується жінок, то в силу своєї репродуктивної функції вони також завжди й усюди традиційно витіснялися в систему соціального відтворення, яка мала вторинний характер, що створювало в суспільстві хибний міф про «другорядність» жінки, її залежність від чоловіка і створювало підґрунтя до порушення прав жінок. Соціальні деформації в цьому стосунку стали головним детермінантом криміналізації девіантної поведінки стосовно прав жінок, нині цивілізоване суспільство здійснює виправлення таких помилок, що актуалізує кримінально-правові дослідження цієї проблематики на різних історичних етапах.

Різноманітні кримінально-правові питання, що становлять інтерес у розрізі досліджуваної теми, розглядали в наукових працях таких учених, як Н.В. Аніщук, Л.І. Кормич, Л.О. Смоляр, І.А. Ветухова, Е.А. Плісовська, Є.С. Логвиненко й інші. Водночас до питань, які вимагають більш детального та широкого дослідження, належать сучасний стан проблеми гендерної асиметрії у сфері захисту прав жінок; правові та правозастосовні перспективи розробки й застосування єдиного гендерного підходу в цій сфері суспільних відносин у контексті світових гуманістичних трансформацій.

Метою статті є історичний аналіз становлення й розвитку кримінально-правової протидії порушенню прав та інтересів жінок в Україні, завданням статті є виокремлення й характеристика основних історичних етапів криміналізації порушень прав жінок.

Основна частина. Дослідники зауважують відповідну етапність розвитку кримінально-правової протидії порушенню прав жінок в Україні, що спирається на періодизацію розвитку державності й правової регламентації статусу жінок загалом. Н.В. Аніщук у цьому контексті визначає значення таких нормативно-правових актів, як «Руська Правда», церковний Статут Володимира Святого, Литовські Статути, «Права, за якими судиться малоросійський народ», Звід законів Російської імперії, пакти й конституції законів і вольностей Війська Запорізького, Конституція УНР. Приділено увагу також основним законам за часів радянського періоду. Автор доходить висновку, що в історичному минулому нашої держави найбільш демократичним характером щодо регулювання правового статусу жінок відрізнялося законодавство Київської Русі. Пам'ятки давньоруського права, «Руська Правда» та церковний Статут Ярослава, – це перші вітчизняні документи, які визнали жінок рівноправними з чоловіками у шлюбі та сім'ї, що позитивно відобразилося на їхньому майновому становищі. Водночас у Київській Русі, як і в подальшому у Великому князівстві Литовському, Козацькій державі, Російській імперії, усе ж таки існувала соціальна нерівність, унаслідок якої права жінок у багатьох випадках визначалися соціальним походженням. За часів існування Великого Князівства Литовського найбільш видатними законодавчими актами у сфері регулювання прав жінок були Литовські статути. Указані документи фіксували правосуб'єктність жінки як щодо відповідальності за злочини, скоєні проти жінок, так і щодо правової відповідальності самих жінок за злочинні дії проти інших суб'єктів. Проте визнавати їх загальну демократичність щодо правового статусу жінки передчасно, оскільки жінка втрачає ту рівноправність у майнових правах із чоловіком, що була характерною для норм «Руської Правди» (Аніщук, 2001: 7).

У «Руській Правді» (Коротка редакція, 11 століття) узагалі не існує диференціювання суб'єкта злочину й потерпілого за статевою ознакою. Однак є приклади мізерно малої оцінки «вартості» життя жінки: у тому ж історичному джерелі встановлено «штраф» за вбивство рабині-годувальниці (Єдина згадка про представниць жіночої статі), за яке стягується 12 гривень. У Статуті Ярослава показово більш гуманне ставлення до актів жіночого насильства порівняно з насильством щодо жінки. Наприклад, у ст. 30 сказано, що якщо дружина чоловіка б'є, то митрополиту сплачує 3 гривні, але якщо чоловік б'є дружину, то має сплатити 12 гривень. Отже, розкривається розуміння значно більшої небезпеки чоловічої насильницької злочинності. У міру зміцнення соціальної нерівності й відображення цього процесу в законодавстві посилюється й диференціювання злочинців і потерпілих водночас як за гендерною ознакою, так і належністю до певної соціальної групи. Наприклад, у «Правосудді митрополита» (13 століття) чітко розділяється кримінальна відповідальність і покарання за зґвалтування жінок різних станів (Хачак, 2006: 104).

У період існування Запорізької Січі у використаному козаками звичаєвому праві, яке визнавалося як іноземними державами, так і польським урядом, жінці відводилося особливе місце, а саме: збільшувалась її роль у сім'ї та сільській громаді. Однак у цей історичний період усе ж таки жінки-селянки були відсторонені від права володіння землею, що ставило їх у повну залежність від чоловіків (Аніщук, 2001: 8).

Пізніше, у Соборному Уложенні 1649 року, яке поширювалося на українські землі після їх анексії Московією, ставлення до жінки – суб'єкта злочину, різко посилюється. Це відображено, наприклад, у ставленні законодавця до жінки, яка здійснила вбивство або отруєння чоловіка: «... стратити її закапуванням у землю, навіть якщо в них діти, і тримати її в землі, поки не помре» (ст. 14). При цьому жонувбивство як окремий вид убивства не виділялося, однак образа жінки в тому правовому акті також визнавалася тяжким злочином проти честі. Фактично не відрізнялися кримінальні покарання за своєю жорстокістю за пізніших часів, коли жінок також колесували й четвертували, застосовували до них витончені тортури. До злочинів, які мають гендерну спрямованість за статусно-сімейними відмінностями суб'єктів, варто зарахувати дітовбивство, яке відоме з кримінального права з давніх часів. За Уложенням 1649 року, убивство матір'ю дитини каралося смертю. Уложення про покарання 1845 року визнало дітовбивство вбивством при обтяжуючих обставинах, тоді як убивство матір'ю дитини, що з'явилася поза шлюбом, розглядалося там же, як убивство за пом'якшуючих обставин (Хачак, 2006: 105).

При здійсненні аналізу законодавства Російської імперії варто відзначити, що за своїм змістом воно було антидемократичним щодо регулювання правового статусу жінок у сфері громадянських прав. Звід законів Російської імперії надавав жінці право лише розпоряджатися своїм майном. Вона не володіла власними громадянськими правами: без дозволу чоловіка не могла поступити на роботу або навчання, не мала права мандрувати тощо. Однак позитивною рисою імперського законодавства було те, що стало практично неможливим фізичне насильство щодо жінок як засіб впливу на них. Дискримінація «слабкої статі» зберігалася й за радянського режиму (Аніщук, 2001: 8).

У радянські роки «партія та уряд уважали», що становище жінки в СРСР є ідеальним із погляду найбільш передових держав, але при цьому жіноча злочинність не знижувала своїх показників. Для пояснення цього використовувалися знову біоантропологічні підходи. Однак у підручнику з кримінального права 1929 року стверджується все-таки соціологічна основа жіночої кримінальності: «Жіноча емансипація і зростання жіночої злочинності в країнах капіталізму відбуваються водночас і паралельно, а закони жіночої злочинності загалом лежать поза органічними особливостями». Кримінальний кодекс (далі – КК) 1960 року – фактично перший цивілізований нормативно-правовий акт, який очевидно відбив гендерний підхід законодавця до регламентації кримінальної відповідальності й покарання суб'єкта злочину. Так, у ст. 23 заборонялося застосування смертної кари – розстрілу – до жінок, «які перебували в стані вагітності під час учинення злочину або на момент винесення вироку, до моменту виконання вироку» (поряд з особами, які не досягли 18 років, і чоловіками, старшими за 65 років). Отже, загалом цей вид покарання теоретично застосовувався й до жінок. Тобто фактично враховується соціально значима ознака жінки-матері, але не ознака статевої належності, згідно з якою диференційовано це законодавство сьогодні. Далі в КК були регламентовані види виправних установ, які призначаються судом для відбування цього покарання чоловіками і жінками. Варто зазначити, що порівняно з чинним кримінальним законодавством система жіночих виправних установ була істотно більш розгалуженою: в'язниця, колонія-поселення, виправні колонії загального й суворого режиму (для особливо небезпечних рецидивісток і тих, які вчинили особливо небезпечні державні злочини), виховні колонії загального режиму для неповнолітніх жіночої статі. В аналізованому КК була закладена норма, що передбачає пом'якшення кримінальної відповідальності при призначенні покарання, що належить до виключно фізіологічного статусу жінки. Зокрема, КК передбачав учинення злочину жінкою в стані вагітності. КК 1960 року в поняття «просто» вбивство включалося й убивство матір'ю своєї новонародженої дитини під час пологів або безпосередньо після пологів. Гендерна ознака явно вбачається й у ст. 117 «Зґвалтування», оскільки суб'єктом злочину може бути тільки чоловік. У статті 118 «Примушування жінки до вступу в статевий зв'язок» законодавець сконструював об'єктивну сторону злочину як діяння, яке здійснює чоловік (як правило) або жінка, щодо якої потерпіла була матеріально або службово залежною. У статті «Перешкоджання здійсненню рівноправності жінок» мова йде тільки про жінок. У статті «Відмова в прийомі на роботу або звільнення вагітної жінки або картаючої матері» з погляду гендерного підходу законодавець уводить спеціальний статус жінки – фізіологічний (вагітність) і біосоціальний (жінка-годувальниця, мати немовляти). Гендерні особливості лежать також

в обґрунтуванні змісту й спрямованості ст. «Примушування жінки до вступу в шлюб або перешкоджання вступу в шлюб». Радянський законодавець категорично жорстко регламентував відповідальність чоловіків за двоєжонство або багатожонство (Хачак, 2006: 106).

Хоча, за законом, жінки були зрівняні з чоловіками в правах і свободах, проте держава не реалізувала одну з головних своїх цілей: турбота про жінку, забезпечення її вільного та гідного розвитку, її прав і свобод. Усі обов'язки з виховання дітей, із ведення хатнього господарства були повністю перекладені на плечі жінки. Отже, до моменту проголошення незалежності Україна прийшла не з кращими результатами. Накопичений протягом десятиліть досвід побудови системи правового захисту жінок виявився неефективним. На практиці жінкам не було забезпечено рівних із чоловіками можливостей щодо реалізації своїх конституційних прав і свобод (Аніщук, 2001: 8).

На становлення й розвиток принципів і норм, які стосуються кримінально-правового захисту прав жінок, вплинуло національне право низки держав, передусім Франції та США, яке сформувалося під впливом великих революцій кінця XVIII століття в Старому й Новому світі. Важливі зміни в становищі жінок відбулися в багатьох країнах світу вже у XX столітті, хоча ще довгий час ситуація залишалася багато в чому незмінною. Як і раніше, у суспільстві, у представників влади, а отже, у законодавстві й судовій практиці панували старі патріархальні уявлення про рольові функції кожної статі й, відповідно, обумовлені цим традиційні («природні») права й обов'язки чоловіків і жінок. У свою чергу, міжнародне право справило безперечний вплив на закріплення в законодавстві держав основних прав і свобод людини. На думку вчених, саме міжнародне право було елементом цивілізації і культури, який дало людству XIX століття. Боротьба за громадянські й політичні права жінок має більш тривалу історію, ніж відстоювання інших прав і свобод людини. Усвідомлення жінками обмеженості своїх політичних і громадянських прав прийшло в кінці XVIII – першій половині XIX століть. Так, Олімпія де Гуж, яка побачила в Декларації прав людини та громадянина явне применшення прав жінок, опублікувала в 1791 році свою Декларацію прав жінки та громадянки. Аналогічні події відбувалися й у США. У 1848 році американські суфражистки опублікували Декларацію почуттів як відгук на проголошену раніше Декларацію незалежності. У Декларації почуттів порушувалися питання соціальних, громадянських і релігійних прав і свобод жінок. Її автори ставили перед собою завдання привести статус жінок, хоча й із запізненням, відповідно до змін, які були внесені в життя чоловіків поколінням батьків-визволителів. Підкреслювалося, що революція в США дала жінкам обіцянки, які так і не були реалізовані (Гончарова, 2014: 46).

Проте зі здобуттям Україною незалежності постала необхідність створення власного національного законодавства, яке б урахувало тогочасні реалії та міжнародні напрацювання, а також визнані цивілізованим світом стандарти в правовій сфері. Почалася кропітка робота щодо розробки нового кримінального законодавства, що завершилася прийняттям нового КК України у 2001 році. Він уже мав окремий розділ IV «Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи». Тут містяться окремі статті, які кваліфікують такі злочини, як зґвалтування (ст. 152), сексуальне насильство (ст. 153), примушення до вступу в статевий зв'язок (ст. 154), статеві зносини з особою, котра не досягла шістнадцятирічного віку (ст. 155), розбещення неповнолітніх (ст. 156). Відповідно до кваліфікації злочину, визначався строк покарання – позбавлення волі від 3 до 15 років (Логвиненко, 2019: 35).

Висновки. Отже, варто визначити п'ять періодів становлення кримінально-правової протидії порушенню прав та інтересів жінок в Україні: 1) середньовічний період Київської Русі та Великого Князівства Литовського, коли в документах і законодавчих актах було закладено кримінально-правові основи щодо відповідальності за злочини, скоєні проти жінок; 2) період Козацтва характеризувався підвищенням уваги законодавця до ролі жінки в суспільстві; 3) період входження українських земель до імперій – становлення окремих норм відповідальності за злочини проти жінок за статевою ознакою; 4) період СРСР – конкретизацією та інституціоналізацією кримінальної відповідальності за злочини проти жінок у гендерному аспекті; 5) період незалежності України – модернізацією кримінального законодавства, що спрямоване на протидію порушенню прав жінок в Україні, що відбувається в контексті світових гуманістичних тенденцій. Перспективами подальших досліджень вважаємо аналіз розвитку та регулювання кримінально-правової охорони прав жінок у міжнародно-правовому розрізі проблеми.

Список використаних джерел:

1. Аніщук Н.В. Тенденції розвитку інституту конституційно-правового статусу жінок в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.13 / Одес. нац. юрид. акад. Одеса, 2001. 19 с.
2. Гончарова Ю.А. Становление и развитие института защиты прав женщин в системе обеспечения прав человека. *Национальный юридический журнал: теория и практика*. 2014. № 6 (10). С. 45–51.
3. Логвиненко Є.С. Захист прав жінок на статево недоторканність і статево свободу: історія та сучасність. *Право і суспільство*. 2019. № 3. С. 30–38.
4. Хачак Б.Н. Дифференцирование уголовной ответственности по гендерному признаку: исторический аспект. *Вестник АГУ*. 2006. № 1. С. 103–108.

References:

1. Anishchuk N.V. (2001). Tendentsii rozvytku instytutu konstytutsiino-pravovoho statusu zhinok v Ukraini [Trends in the development of the institute of the constitutional and legal status of women in Ukraine]: Avtoref. dys... kand. yuryd. nauk: 12.00.13; Odes. nats. yuryd. akad. O. 19 p. [in Ukrainian].

2. Goncharova Iu.A. (2014). Stanovlenie i razvitie instituta zashchity prav zhenshchin v sisteme obespecheniia prav cheloveka [Formation and development of the institution of protection of women's rights in the human rights system]. *Natsionalnyi iuridicheskii zhurnal: teoriia i praktika*. № 6 (10). Kishinev (Respublika Moldova). pp. 45–51 [in Russian].
3. Lohvynenko Ye.S. (2019). Zakhyst prav zhynok na statevu nedotorkannist i statevu svobodu: istoriia ta suchasnist [Protecting women's rights to sexual integrity and sexual freedom: history and modernity]. *Pravo i suspilstvo*. № 3. pp. 30–38 [in Ukrainian].
4. Khachak B.N. (2006). Differentcirovanie ugolovnoi otvetstvennosti po gendernomu priznaku: istoricheskii aspect [Gender Differentiation of Criminal Liability: Historical Aspect]. *Vestnik AGU*. Maikop. № 1. pp. 103–108 [in Russian].

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.6.3.8>

GRZYWNA JAKO SZCZEGÓLNY RODZAJ EGZEKUCJI ADMINISTRACYJNEJ, STOSOWANA ZA NARUSZENIE PRZEPISÓW CELNYCH

Andriy Grebenyuk

student Naukowo-Badawczego Instytutu Prawa Publicznego (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0002-2401-4525

e-mail: AndGrebenyuk@ukr.net

Adnotacja. W artykule podjęto próbę kompleksowej analizy grzywny jako szczególnego rodzaju egzekucji administracyjnej, stosowanej do osób, które popełniły naruszenie przepisów celnych przewidzianych w artykule 482 Kodeksu Celnego Ukrainy. Ustalono, że ten rodzaj egzekucji jest rodzajem grzywny zapisanej w Kodeksie Wykroczeń Administracyjnych Ukrainy. W badaniu rozważono podejścia do definiowania pojęcia „egzekucja administracyjna”, opracowano najczęstsze metody klasyfikacji. W rezultacie sformułowano listę znaków grzywny jako rodzaju egzekucji administracyjnej za naruszenie przepisów celnych. Ustalono, że popełnienie wykroczeń celnych szkodzi interesom majątkowym Państwa. Grzywna jako egzekucja administracyjna stosowana za naruszenie przepisów celnych, charakteryzuje się następującymi objawami: utrwalenie normatywne; rodzaj egzekucji administracyjnej; jest egzekucją o charakterze majątkowym; ma charakter sankcji finansowej; ustalana jest na podstawie procentowej wartości towarów, pojazdów komercyjnych; stosowana jest przez specjalnie upoważniony podmiot; wysokość grzywny jest wyraźnie określona przez ustawodawcę.

Słowa kluczowe: przepisy celne, egzekucja administracyjna, odpowiedzialność administracyjna, grzywna, przemyt administracyjny, wykroczenie administracyjne.

PENALTY AS A SPECIAL TYPE OF ADMINISTRATIVE PENALTIES APPLICABLE TO VIOLATION OF CUSTOMS RULES

Andriy Grebenyuk

Applicant

Research Institute of Public Law (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0002-2401-4525

e-mail: AndGrebenyuk@ukr.net

Abstract. In the article attempts to comprehensively analyze the fine as a special type of administrative penalty applied to persons who have violated customs rules, provided for in Article 482 of the Customs Code of Ukraine. It is established that this type of penalty is a type of fine enshrined in the Code of Ukraine on Administrative Offenses. In the course of the research the approaches to the definition of the term “administrative penalty” are considered, the most widespread ways of classification are worked out. It is determined that the commission of customs offenses harms the property interests of the state. A fine as an administrative penalty applied for violation of customs rules is characterized by the following features: regulatory consolidation; type of administrative penalty; is a foreclosure of a property nature; has the character of a financial sanction; determined in accordance with the percentage value of goods, commercial vehicles; imposed by a specially authorized entity; the amount of the fine is directly determined by the legislator.

Key words: customs rules, administrative penalties, administrative liability, fine, administrative smuggling, administrative offense.